

Observationer i Ekerö kommun 2018

Kjell Häggvik

För nittonde gången redovisas här fågelobservationer i Ekerö kommun. Någon ny art sågs inte 2018 även om brandkronad kungsfågel bara hördes 2016. Sammanlagt har alltså fortfarande 263 arter setts i kommunen. Under året sågs 186 arter. Vill ni veta mer om några av de redovisade fynden rekommenderas ett besök på Artportalen.

Ordningen mellan fågelarterna på listan följer Artportalen. Den är något ändrad i jämförelse med tidigare år. Arbetet med att göra listan underlättas mycket av att följa den nya ordningen. Antalet observationer tycks vara ungefär detsamma som tidigare år, alltså ca 20 000 st.

Genererar man en artlista från Artportalen så får man en lista på brutto 219 arter/raser. Listan som följer nedan är ”ren”; dvs. underarter är sammanslagna och inräknade i de rena arterna, alla hybrider är alltså borttagna.

Vädret under den tidiga våren 2019 var kallt, sedan blev det rekordvärme under sen vår och sommar. Nederbörd uteblev nästan helt och fram till årsskiftet hade Mälaren mycket lågt vatten. Många fjärdar låg fria från is fram till årsskiftet. Det mycket varma och torra vädret speglar fågelförekomsten. Sträckvädret var utmärkt så t.ex. många vadare passerade säkert utom synhåll söderut på eftersommaren. Häckfågeln har haft varierad framgång. Lättast att få mat till ungarna har häckare i fuktiga miljöer haft.

Några arter som inte ses regelbundet på Mälaren men som sågs 2018 är smålom, alfågel, flodsångare, brandkronad kungsfågel och forsärla.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Största antal var 1 000 ex födosökande vid Drottningholmsdamarna 6.10 (Ola Jörnstedt). Även Mastområdet på Lovö hade stora flockar, som mest 600 ex rastande 23.10 (Per Lönnborg). Arten har minskat under 2010-talet i kommunen.

Sädgås *Anser fabalis*

Den största gruppen 70 ex sågs förbiflygande över Bonadammen 19.4 (Jan Wernerman). Vårens första observation av sädgås (med underarten *fabalis*) blev 6 ex rastande på åkern mot flygfältet vid östra delen av Svartsjövik 24.3 (Glenn Cornland). De var inte kvar någon timme senare. Att noteras är att sädgås, underarten *rossicus* 1 ex sågs rastande vid Östra delen 10.4 (Glenn Cornland). Även vid Dämnet och Fågeltornsparkeringen sågs sädgås.

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

1 och 2 ex rastade vid Fågeltornsparkeringen 9.4–10.4 (Janne Björk m.fl.) och Svartsjö dämme 10.4 (Glenn Cornland och Marianne Dannbeck).

Bläsgås *Anser albifrons*

Största noterade antal var 26 ex Östra delen, Svartsjövik 7.4 (Glenn Cornland). Första observationerna gjordes vid Fågeltornsparkeringen med 2–4 ex 25.3 (Roger Månsson, Gigi Sahlstrand, Bo Thoor m.fl.) och sista vårobservationen blev 1 ex rastande vid Fågeltornsparkeringen 24.4 (Göran Möllebo m.fl.). 34 ex födosökte vid Kyrkpölen på Adelsö mellan 12.4–15.4 (Jan Wernerman, Birgit Svensson, Hasse Andersson samt Bertil o Ulla Dolk). 1 ex bläsgås, underarten *flavirostris*, har noterats 8.4 från Fågeltornsparkeringen (Johan Widenberg) där de flesta karaktärer för *flavirostris* stämde. Den betydligt mörkare fågeln hängde med två *albifrons* som var klart ljusare och med skär näbb.

Knölsvan *Cygnus olor*

Största antal varierar mellan 100–108 rastande vid Menhammarsviken 26.10 (Eva Thörnelöf), 28.11 (Roger Månsson) och 15.12 (Jan Wernerman).

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

2 ex sträckande NO tillsammans med 17 sångsvanar över Tuna gård, Färentuna 7.4 (Glenn Cornland).

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Största antal 50 ex sågs från Fågeltornet, Svartsjö-viken 8.4 (Göran Möllebo). Tidigaste häckningsobservationen är 2 ex med bobygge som bygger rede i maden mot vägen i Svartsjö Dämme 8.4 (Glenn Cornland). Övriga häckningsobservationer gjordes från 13.4 i Norra delen, Svartsjö-viken (Jan Wernerman) med den sista 8.7 i Svartsjö-maden (Maria Alsterlund). Övriga lokaler med häckningsobservationer var Rastaholm, Malmviks strandängar, Bonadammen, Eldgarnsö och Adelsö.

Gravand *Tadorna tadorna*

Öarna fick ett noterat besök med 1 ex rastande i Kyrkpölen, Adelsö 18.5 (Jan Wernerman, Bo Thoor, Göran Möllebo och Roger Månsson).

Årta *Anas querquedula*

Första observationen av årta var 1 ex rastande i Svartsjö dämme 16.4 (Janne Björk). Observationer gjordes av 1 par i lämplig häckbiotop i Svartsjö-viken och Svartsjö dämme 24.4–28.4 (Jan Wernerman m.fl.). Även så observerades 1 årta Kyrkpölen 26.5 (Birgit Svensson, Hasse Andersson). Inga häckningar kunde dock konstateras.

Skedand *Anas clypeata*

2–4 ex av skedand rapporterades frekvent under perioden 18.4 (Lars Johansson) i Svartsjö dämme till 25.5 (Jan Wernerman m.fl.). Även vid Menhammar sågs 1 ex i häcktid 2.5 (Jan Wernerman). Inga häckningar kunde konstateras även om parning/parningsceremonier observerades i

Svartsjömaden 19.4 (Roger Månsson) och Svartsjö dämme 22.4 (Rune Jonsson).

Snatterand *Anas strepera*

I Svartsjö dämme har det under sensommarperioden noterats ett relativt stort antal individer under perioden 21.8–4.9 (Jan Wernerman m.fl.) med upp till 30 ex Häckningsobservationer görs från 11.4 i Svartsjö dämme, 4 ex (Jan Wernerman) till 22.6 med 1 ex i häcktid, lämplig biotop i Kyrkpölen, Adelsö (Hasse Andersson). Övriga lokaler med häckningsobsar var Svartsjö-viken, Menhammarsviken, Torslunda dagvattendamm, Färjstaden, Bonadammen, Malmvik-Ekenäs och Malmviks strandängar. Konstaterad häckning i Torslunda dagvattendamm 14.6, 7 ungar observerade (Glenn Cornland).

Bläsand *Anas penelope*

65 ex rastade i Menhammarsviken 14.10 (Jan Sondell), vilket var årets högsta siffra för bläsand. Första observationerna 1 ex obs i häcktid, lämplig biotop skedde i Kyrkpölen, Adelsö 26.5–27.5 (Birgit Svensson, Hasse Andersson). Mitt i sommaren under perioden 30.6–15.7 kunde ses 2–4 ex i Svartsjö dämme (Kjell Häggvik, Göran Möllebo m.fl.).

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Den stora ollonproduktionen hos ekarna hösten 2018 gjorde att många gräsänder livnärde sig på ekollon. På Gälstaö upphöll sig 50–130 gräsänder sig under tre månader fram till den 21 januari, då djön definitivt frös till De åt ekollon på gräsmattan under en enda stor ek (Jan Sondell). Se också sidan 10.

Stjärtand *Anas acuta*

1–2 ex vistades stationärt samt rastande i Svartsjö dämme och Torslunda dagvattendamm i perioder mellan 14.6 och 20.10 (Glenn Cornland, Bo Thoor m.fl.). Hanen var under hela tiden i eklipsdräkt.

Överflygande bläsgås.

Foto Kjell Häggvik.

Kricka *Anas crecca*

80 ex födosökte i Svartsjövikens 24.4 (Jan Wernerman, Carl Magnus Strömbeck m.fl.) vilket var årets största samling av kricka. Observationerna gjordes mellan 12.4 på Adelsö (Jan Wernerman) och 6.10 då 53 ex rastade i Svartsjö däme (Carl Magnus Strömbeck).

Brunand *Aythya ferina*

Under perioden 11.4 i Svartsjö däme (Jan Wernerman) och 22.8 i Bonadammen (Jan Wernerman) observerades upp till 9 ex varvid största antalet sågs i Bonadammen 15.4 (Bertil & Ulla Dolk). 7 ex, hona med ungar, noterades i Menhammarsviken 10.6 (Martin Bergström). Övriga lokaler med möjliga, men inte konstaterade häckningar var Torslunda dagvattendamm och Ölsta tegeldamm.

Svärta *Melanitta fusca*

2 ex sågs förbiflygande vid Färjstaden 3.5 (Jan Wernerman).

Sjööorre *Melanitta nigra*

Sjööorre observerades vid några tillfällen mellan

15.4 (Urpo Könnömäki m.fl.) och 5.5 under vårperioden och 3.9 samt 9.10 (Carl Magnus Strömbeck m.fl.) på hösten. Största antal 15 ex var vid den sista observationen, i övrigt varierade det från lägst 2 ex. De lokaler som hade sjööorre var Rastaholm, Gällstaö, Fiskarfjärden, Adelsö, Lambarudd, Kungsbergabadet, Sättra naturreservat och Skansholmen.

Alfågel *Clangula hyemalis*

1 ex kom flygande från Vårbyhället och gick ner söder om Jungfruholmarna vid Jungfrusund 14.4 (Birgit Svensson, Hasse Andersson).

Salskrake *Mergellus albellus*

Stora antal av salskrake samlas normalt vintertid i Menhammarsviken i 22 ex födosökande 1.1 (Kjell Häggvik m.fl.) och 22 ex rastande 16.12 (Roger Månsson). Största antalet under året blev 24 ex stationära i Igelviken 20.11 (Bengt Legnell).

Storskrake *Mergus merganser*

Mest sedda var 158 ex rastande i Igelviken 21.11 (Roger Månsson).

Sträckande bivråk.

Foto Kjell Häggvik.

Småskrake *Mergus serrator*

3 ex sträckte N vid Färjstaden 21.4 (Göran Møllebo, Janne Björk) och följdes av observationer på samma plats följande dagar. Övriga observationer blev: 2 ex vid Ekeby brygga 28.4 (Glenn Cornland), 3 ex rastande vid Sättra naturreservat 5.5 (Glenn Cornland), 4 ex rastande vid Väsby hage 13.5 (Jan Wernerman) och 1 ex förbiflygande vid Södra Björkfjärden 4.8 (Bertil Brånin).

Vaktel *Coturnix coturnix*

1 ex noterades med sång/spel vid Lovö kyrkängar 20.5 (Fredrik Thernlund, Eva Edmert). Vid Landholmen hördes vaktel 23.5 (Kjell Häggvik, Janne Björk). Sista noteringen blev 2.6 av 1 ex spel/sång vid Munsö kyrka (Linus Brobacke, Mats Andersson).

Smålom *Gavia stellata*.

Under 2 dagar sågs 1 ex 2K födosökande utanför Jungfrusund 24.2 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor m.fl.). Arten är inte årsviss på Ekerö.

Storlom *Gavia arctica*

En tidig observation av 1 ex förbiflygande storlom gjordes från Väntholmen 10.1 (Gigi Sahlstrand).

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Smådoppingen observeras årligen på öarna på flera platser. I år noterades ett större antal individer och även ungar i Bonadammen. Första observationen gjordes i med 1 ex i norra delen, Svartsjövik 13.4 (Jan Wernerman). Första noteringen i Bonadammen var 2 ex 22.4 (Jan Wernerman) och 1 ex 30.4 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor). Att notera är att Ölsta tegeldamm är en känslig lokal. Det är lätt att störa övriga häckande fåglar på lokalen. Även vid Snorran noterades smådopping 5.5 (Glenn Cornland). 13 ex födosökande i Bonadammen 25.9 (Tisdagsklubben med Jan Wernerman, Carl Magnus Strömbeck m.fl.). Vidare sågs 1 par plus 1 juv i Bonadammen 31.7 (Kjell Häggvik), 5 ex 1K i Bonadammen 9.8 (Jan Wernerman, Kjell Häggvik) och 1 ex 1K i Svartsjö dämme 24.8 Ulf Nilsson.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

120 ex i rastande i Fiskarfjärden 9.4 (Jan Sondell) och 250 ex 13.4 (Björn Phragmén).

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Första observationen av svarthakedopping var 4 ex i Torsslunda dagvattendamm 20.4 (Glenn Cornland). 5 ex sågs i Bonadammen 21.5 (Jan Wernerman), 2 st 1K i Bonadammen 2 ex, 1K 9.8 (Jan Wernerman och Kjell Häggvik) samt 1 ex 1K 19.8 (Jan Wernerman, Urpo Könnömäki).

Rördrom *Botaurus stellaris*

Rördrom hördes mellan 17.4 på Eldgarnsö (Rune Jonsson, Jan Wernerman m.fl.) och 3.6 på Eldgarnsö (Jan Wernerman) samt Skarnholmens ängar (Roger Månsson, Christian Lagström). Vid fågeltornskampen 5.5 sågs 1 ex flygande vid Menhammarsviken (Jan Wernerman m.fl.). Övriga lokaler med rördrom var Svartsjövik/Svartsjö Dämme, Malmvik-Ekenäs och Bonadammen.

Ägretthäger *Ardea alba*

2 ex sågs födosökande i Svartsjö dämme 1.9 (Carl Magnus Strömbeck, Glenn Cornland m.fl.).

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Fiskgjuse sågs på öarna från 2.4 på Kungshatt (Björn Phragmén) till 12.9 vid Svartsjö slott (Lars Borgersen). Högsta antal blev 6 födosökande vid Svartsjövik 22.5 (Tisdagsklubben med Jan Wernerman m.fl.).

Bivråk *Pernis apivorus*

Första observationen är 1 ex sträckande V över Klippans väg, Väntholmsviken 14.5 (Gigi Sahlstrand) och sista observationen är 15.9 av 1 ex vid Kraftledningsgatan, Löten (Mats Andersson, Linus Brobacke). En observation av 2 ex, varav 1 ex adult och 1 ex 1K, förbiflygande gjordes vid Svartsjö dämme 10.8 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand). Under perioden från 2.6 till 28.7 gjordes ett antal observationer av förbiflygande bivråkar på öarna vilket är ovanligt under den perioden.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Första kungsörnen sågs förbiflygande från Rastaholm 4.2 (Jan Wernerman). 18.3 sågs och följdes 1 ex 3K+ från flera lokaler och flera skådare samtidigt. Örnen sågs från Högby, Igelvik och Sångasäby 18.3 (Glenn Cornland, Janne Björk, Kjell Häggvik). 1 ex 2K eller 3K flög förbi förbiflygande Fågeltornsparkeringen 23.3 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor). 1 ex 3K kretsade över slottsparken och drog norrut vid Fågeltornsparkeringen 7.4 (Lars Johansson). 2 ex 2K tog höjd och drog mot N vid Hagaringen Ekerö 25.6 (Bertil o Ulla Dolk). Vid Grankulla gård 6.7 kom 1 ex inflygande från Dävensö, höll en sydsydostlig riktning och med vinden och det varma vädret kom den snabbt upp på hög höjd. Cirklade vidare och försvann inom fem minuter förbiflygande. Upprörda tärnor och mås signalerade att något var på gång vilket uppmärksammade Christian Lagström. 1 ex flög förbi, seglade över i ett par minuter och drog sedan vidare mot Menhammarsviken sedd från Enebyvägen 26.7 (Carl Magnus Strömbeck). Vid tomtkampen sågs 1 ex förbiflygande från Nyponvägen 9 8.9 (Urpo Könnömäki m.fl.). Årets sista observation blev 1 ex sträckande SV över Sandudden, Träkvista 11.9 (Roger Månsson).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Lyckad häckning konstateras med 1 ex 1K pulli/nyligen flygga ungar vid Ölsta tegeldamm 1.7 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor). Övriga lokaler med lyckad häckning är Lovö kyrkängar (Sven-Erik Schultzberg), Mastområdet, Lovön (Sven-Erik Schultzberg), Svartsjövik (Gigi Sahlstrand, Jan Wernerman) och Svartsjö dämme (Kurt Idstam).

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

14 separata observationer i kommunen som inleddes med 1 ex som födosöker vid Kyrkpölen på Adelsö 7.4 (Hasse Andersson, Birgit Svensson). Sista observationen blir 1 ex födosökande vid Menhammarsviken 18.10 (Jan Wernerman).

Ängshök.

Foto Kjell Häggvik.

Stäpphök *Circus macrourus*

1 ex 2K+ flög över Väntholmsviken mot Svartsjövikens 25.7 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand). 1 ex 1K flög även över Lindhaga, Färingsö 8.9 (Janne Björk). 1 ex födosökte vid Lovö kyrkängar 24.9 (Sven-Erik Schultzberg).

Ängshök *Circus pygargus*

1 ex adult sträckte över Bonavik, Munsö 5.5 (Glenn Cornland).

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Häckningar kunde konstateras genom 1 ex 1K obs i häcktids, en halv vuxen unge som kilade runt väl synlig en stund i Svartsjömaden 8.7 (Maria Alsterlund) samt födosökande adult med 3 ungar, varav en unge följde efter sin förälder och de 2 andra putsade sina fjädrar i kvällssolen i Svartsjö däme 29.7 (Carl Magnus Strömbeck). Vid lågvatten är det lättare att se vattenrallarna.

Sothöna *Fulica atra*

Största noterade antal var 150 ex rastande vid Sötvattenslaboratoriet 8.4 (Ari Määttä).

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Såsom traditionen påbjuder så blev årets första strandskator sedda vid Drottningholms slott och i år blev det den 8.4 (Janne Björk, Kjell Häggvik) samt Jungfrusund (Göran Møllebo) och Lambarudd (Ari Määttä). Ett par häckade som vanligt på Fiskarholmen och sökte t.ex. mat på Gällstaö 25 april. Två gamla fåglar med tiggande unge sågs 24 juli på Gällstaö (Jan Sondell).

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Största flocken var uppskattad till 400 ex rastande vid Svartsjö däme 29.8 (Roger Månsson). Den första konstaterat lyckade häckningen noteras vid Malmviks strandängar med 2 ungar som födosökte 19.5 (Jan Wernerman). Vid Kyrkölen Adelsö görs en rad noteringar om lyckad häckning med mellan 2–5 ungar från 20.5 (Hasse Andersson, Birgit Svensson) till 26.6 (Bertil & Ulla Dolk). Övriga häckobservationer; 2 ex 1K födosökande på Eldgarnsö 3.6 (Jan Wernerman), 2 ungar födosöker i Torslunda dagvattendamm 18.6 (Glenn Cornland) och 1 ex 1K i Svartsjö däme 8.7 (Maria Alsterlund).

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Flera flockar rastar på öarna varav det största antalet blev 265 ex vid Södra delen av Svartsjövikens 29.4 (Kjell Häggvik).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Endast ett 1 ex noteras under året på öarna och den flög förbi vid Furuhem 31.7 (Glenn Cornland).

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Totalt observeras större strandpipare 16 gånger under året varav den första är 1 ex födosökande på Malmviks strandängar 19.4 (Roger Månsson) och den sista är 1 ex födosökande i Svartsjö däme 1.9 (Roger Månsson, Göran Möllebo).

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

12.4 anländer 1 ex mindre strandpipare till Svartsjövikens och Grustaget i Träkvista (Janne Björk, Per Lönnborg m.fl.). Ett antal observationer görs i lämplig häckbiotop vid Kyrkpölen, Adelsö och

Malmviks strandängar samt runt Svartsjövikens. Konstaterad häckning görs då 1 ex 1K rastar vid Kyrkpölen, Adelsö 4.6 (Kjell Häggvik) samt 1 ex 1K födosöker vid Svartsjö däme 6.8 (Sven-Erik Schultzberg).

Småspov *Numenius phaeopus*

10 observationer gjordes av småspov, vilket är det största antalet observationer för arten sedan 2007. Även observationen med 10 ex som cirkade runt över Klippans väg vid Väntholmsviken 6.8 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand) är ovanlig. 1 ex Mastområdet 29.4 (Sven-Erik Schultzberg), 1 ex Malmviks strandängar samma dag (Bertil & Ulla Dolk). 1 ex rastade vid Svartsjövikens 1.5 vilket gav många chansen att studera småspoven lite närmare (Tisdagsklubben m.fl.). Övriga observationer blev 1 ex rastande vid Kyrkpölen 3.5 (Kjell Häggvik), 1 ex rastande tillsammans med ljungpipare vid södra delen av Svartsjövikens 5.5 (Göran Möllebo) och 1 ex rastande på Malmviks strandängar 13.5 (Roger Månsson).

Småspov.

Foto Kjell Häggvik.

Silvertärna.

Foto Kjell Häggvik.

Storspov *Numenius arquata*

8 rapporter på vårsträcket mellan 17.4 och 7.5 samt 8 rapporter på höststräcket mellan 13.7 och 28.8.

Brushane *Calidris pugnax*

Vid Svartsjö däme noteras 1 ex rastande 19.4 vilket blir årets första observationer (Glenn Cornland, Janne Björk). Vid samma lokal avslutas brushaneåret på öarna med 1 ex födosökande 6.10 (Carl Magnus Strömbeck, Rikard Henricsson). En stor flock av brushanar med 163 ex sträckande NO ses vid Närlunda småbåtsbrygga 27.5 (Roger Månsson). En 1K noteras rastande i Svartsjö Dämme 28.8 (Glenn Cornland).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

1 ex rastande i Svartsjö däme mellan 15.9 (Jan Wernerman, Janne Björk m.fl.) och 20.9 (Gigi Sahlstrand, Glenn Cornland).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Endast en observation av arten under 2018 och det var 1 ex i Svartsjö däme 29.8 (Roger Månsson).

Kärrensäppa *Calidris alpina*

Även kärrensäppan ses endast efter högsommaren med 1–4 ex och alla observationer sker i eller i närheten av Svartsjö däme. 2 ex rastar 29.7 (Kjell Häggvik, Glenn Cornland m.fl.). De 2 ex är av rasen alpina. Årets sista kärrensäppa födosöker 27.9 (Roger Månsson). Den största samlade gruppen var 8 ex 24.8 (Carl Magnus Strömbeck).

Morkulla *Scolopax rusticola*

Morkulla noteras mellan 7.4 i Hagalund på Adelsö (Hasse Andesson) och 8.6 på flera andra ställen i kommunen (Staffan Wolter m.fl.).

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Året gav relativt många observationer vid flera tillfällen av dvärgbeckasin med upp till 4 ex 13.4 (Jan Wernerman m.fl.). Tisdagsklubben inledde raden av observationer 3.4 då en dvärgbeckasin flög förbi vid Svartsjöviken (Roger Månsson, Urpo Könnömäki). Även 5.4 sågs 1 ex som flög upp från tuvmark S om Fågeltornet (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor). 2 ex födosökte vid Svartsjö däme 9.4 (Marianne Dannbeck m.fl.). 11.4 noteras dvärgbeckasin både vid Översilningsområdet (Jan Wernerman) och Svartsjö däme (Bertil & Ulla

Dolk, Janne Björk). Slutligen stöttes 1 ex vid Fågeltornet 30.4 (Ingo Leibiger, Barbara Leibiger).

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Enkelbeckasin noteras under året mellan 3.4 (Roger Månsson) och 7.11 (Kjell Häggvik). Största numerär med 40 ex noterades 11.4 på olika ställen i södra delen av sjön och de sankade områdena vid Svartsjövik (Göran Möllebo), 17.4 och 22.5 med Tisdagsklubben vid Svartsjövik (Jan Wernerman m.fl.).

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

3 ex rastade och födosökte i Kyrkpölen 5.6 (Roger Månsson, Kjell Häggvik och Bertil & Ulla Dolk).

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Drillsnäppa noteras på ett flertal ställen i kommunen mellan 1.5 och 22.8. Häckningskriterier anges med obs i häcktid, lämplig biotop och spel/sång vid följande lokaler: Klippans väg, Väntholmsviken, Sötvattenslaboratoriet, Väsby hage och Kärsögården.

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Skogssnäppa sågs på ett flertal ställen runt önarna mellan 5.4 (Janne Björk m.fl.) och 19.8 under MOF artrallyt (Kjell Häggvik, Per Lönnborg). Största antalet som noterades var 19 ex födosökande vid Fågeltornet, Svartsjövik 4.5 (Carl Magnus Strömbeck).

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Mest sedd var svartsnäppa i Kyrkpölen, Adelsö med 11 ex 21.6 (Hasse Andersson, Birgit Svensson). Arten sågs först 5.5 och sist 13.8 i Svartsjö däme (Glenn Cornland, Bertil o Ulla Dolk m.fl.). Värt att notera att 2 ex 1K rastade i Svartsjö Dämme 29.7 (Glenn Cornland).

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Ett anmärkningsvärt stort antal gluttsnäppor 18 ex ses vid östra delen av Svartsjövik 29.4 (Glenn Cornland). Första observationen är 4

ex som födosöker vid Fågeltornet, Svartsjövik 22.4 (Rune Jonsson m.fl.) och årets sista blir 1 ex födosökande vid Svartsjö däme 12.9 (Jan Wernerman, Lars Borgersen).

Skrattmåsar *Chroicocephalus ridibundus*

Skrattmåsar sågs från 11.1 (Gigi Sahlstrand) och det största antalet var 300 ex rastande vid Bonadammen 22.4 (Jan Wernerman) och Fågeltornsparkeringen, Svartsjövik 28.4 (Rikard Henricsson). I november–december upphöll sig 2–10 skrattmåsar dagligen tillsammans med gräsänder mellan Lovön och Gällstaö (Jan Sondell, se också sidan 10).

Silltrut *Larus fuscus*

Silltruten flyttar till östra Medelhavet på vintern medan havstruten kan stanna kvar. Första observationen av silltrut var 1 ex adult vid Lambarudd 25.3 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand). Silltrut rapporteras därefter på ett flertal lokaler runt önarna ända tills årets sista ses utanför Rastaholm 13.10 (Jan Wernerman). Största antal som ses samtidigt var 25 ex födosökande vid Svartsjövik 22.5 (Tisdagsklubben med Jan Wernerman, Kjell Häggvik, Rune Jonsson m.fl.). Häckningar kan konstateras med observationer som 4 ex (2 ad + 2 pulli) bo, ägg/ungar i Torslunda dagvattendamm 14.6 (Glenn Cornland) och 2 ex ruvande i Svartsjömaden 15.5 (John Morén). Ett tiotal par häckar längs färjeleden men i Botkyrka kommun. En ljusmantlad silltrut (*Larus fuscus graellsii*) på broräcket vid Drottningholmsbron 22.5 (Sven-Erik Schultzberg) Den har funnits på platsen i flera år.

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

2 observationer av skräntärna gjordes under 2018 på önarna; 2 ex rastande i Rörmaren 10.5 (Roger Månsson) och 1 ex sträckande SO Lilla Stenby, Adelsö 26.5 (Dag Lanerfeldt).

Fisktärna *Sterna hirundo*

Fisktärna ses under perioden 17.4 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand) till 19.8 (MOF Artrally). Största antal

Lärkfalk.

Foto Kjell Häggvik.

var 15 ex förbiflygande vid Färjstaden 25.4 (Jan Wernerman). Då det varit medialt intresse runt tärnor på Drottningholms slott kan noteras att 6 ex adult ruvade på kungens kaj 23.6 (Conny Kroon). Ca 10 par häckade på Fiskarholmen i Fiskarfjärden (Jan Sondell).

Silvertärna *Sterna paradisaea*

12 observationer görs av silvertärna i kommunen. De allra flesta är förbiflygande eller sträckande. Högsta antalet är 9 ex förbiflygande över Svartsjö dämme 29.4 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand).

Skogsduva *Columba oenas*

Vinterfynd: 1 ex rastande vid Lovö prästgård 26.1 (Ola Jörnstedt), 1 ex förbiflygande över Eldgarnsö 28.1 (Urpo Könnömäki) och 2 ex förbiflygande över Grustaget 10.2 (Per Lönnborg). Mest sedda var 160 ex vid Skå Edeby hpl 1.4 (Torbjörn Rosén) följt av 125 ex sträckande SV över Svartsjöviken 15.10 (Jan Wernerman) och 100 ex vid Svartsjöviken 21.8 (Tisdagsklubben).

Ringduva *Columba palumbus*

Ett flertal vinterfynd görs med de första 4 ex som flög förbi Ångskornsvägen 6 9.1 (Staffan Wolter). Mest sedda var 300 ex förbiflygande som sågs under Tomtkampen vid Nyponvägen 9, Älby hage 8.9 (Urpo Könnömäki m.fl.).

Gök *Cuculus canorus*

66 noteringar av gök görs mellan 5.5 och 16.6.

Berguv *Bubo bubo*

Berguv som är en skyddad art har setts på öarna, men detaljer redovisas inte här.

Kattuggla *Strix aluco*

Dåligt häckår med lite smågnagare. Stationärt par på Gällstaö hade inga ungar (Jan Sondell).

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Endast en observation under året; 1 ex lockläte, övriga läten i Hagalund på Adelsö 14.1 (Linus Brobacke, Mats Andersson).

Hornuggla *Asio otus*

Endast en giltig observation under året med 1 ex lockläte, övriga läten vid Drottningholms golfbana 18.9 (Per Lönnborg). Det var minst en unge som lät och på ungefär samma plats som förra året, kring ”skräphögarna”. En ung hornuggla påträffades på Munsö, men var mycket medtagen och klarade sig inte.

Jorduggla *Asio flammeus*

Endast en observation under året med rastande jorduggla vid Svartsjövikens andra sida i förhållande till Fågeltornet 4.5 (Carl Magnus Strömbeck).

Nattskärria *Caprimulgus europaeus* 1 ex låg rastande på grusvägen ett par hundra meter innan parkeringsplatsen till naturreservatet i Väsby hage 26.9 (Steve Dahlfors). Nattskärria noterades senast 2014 på öarna och det finns endast 18 noteringar av arten på artportalen genom tiderna.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Året gav en observation av kungsfiskare. 1 ex födosökte i Törnbyviken kanalen 15.8 (Torbjörn Rosén). Fågeln flög ca 10 m framför Tornjörns båt och satte sig på gren ovanför vattnet.

Göktyta *Jynx torquilla*

Första rapporteringen av göktyta var 1 ex som besökte holk vid Viggeby gård 19.4 (Sören Lindén). Övriga lokaler där göktyta noterades var Alsnö hagar, Bonadammen, Eldgarnsö, Fäladen/Södra fårhagarna, Grustäkten Älvnäs, Kyrkpölen, Lindhaga, Stavsund, Svartsjö kungsgård, Södra delen Svartsjövikens, Tuna gård och Väsby hage.

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

4 ex sågs på två helt olika platser vid Rörmaren 3.5 (Bertil o Ulla Dolk). Arten kunde observeras på följande övriga lokaler: Alsnö hagar, Barkarby hpl. Lovö, Brunna gårde, Furuhem, Färjeläget, Jungfrusund, Granitvägen 16, Grustaget Träkvista, Hagaringen Ekerö, Huvududden, Koviksvägskälet, Nyponvägen 9, Prästvik, Sandudden,

Snorran, Strandskogen Narven, Svartsjö dämme, Sötvattenslaboratoriet, Törnbyviken, Väderstationen Adelsö och Väsby hage. Vid Grustaget noterades 1.4 (Per Lönnborg) 2 ex parning/parningsceremonier där de satt tätt ihop.

Spillkråka *Dryocopus martius*

Par av spillkråka och observationer i häcktid har gjorts under året. En konstaterad häckning gjordes då 2 ex 1K sågs födosökande vid Rastaholm 11.9 (Tisdagsklubben med Jan Wernerman, Kjell Häggvik, Urpo Könnömäki m.fl.).

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Ett femtontal observationer gjordes av tornfalk varav några som antydde häckning. Första observationen gjordes 3.4 på Lovö av 1 ex förbiffande (Janne Björk) och årets sista blev 2 ex som födosökte vid Skå-Edeby buss hpl. 27.9 (Jan-Eric Sundin). 2 ex 1K födosökande vid Landholmen 26.7 samt 27.7 (Roger Månsson, Carl Magnus Strömbeck och Glenn Cornland).

Stenfalk *Falco columbarius*

En tidig observation av stenfalk gjordes vid Tappströmsbron 9.3 då den lilla falcken kom lågt över marken med snabba vingslag och kom mot bussen som Marianne Dannbeck åkte. Bussen började precis åka men falcken tvärvände då den var nära och flög lite längs med bussen. En annan tidig observation var 1 ex vid Fågeltornsparkeringen 29.3 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor).

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Lärkfalk sågs mellan 5.5 vid Svartsjö dämme (Jan Björk, Olle Tiblom m.fl.) och 14.9 över Bonadammen (Jan Wernerman). En ungfågel (1K) hördes bakom Ekerö återvinningscentral på Färingö 10.8 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand).

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

En 1K-fågel flög förbi över Svartsjö slott 18.3 (Torbjörn Rosén). Falkar sågs också: Svartsjö Dämme 7.4 (Glenn Cornland, Göran Möllebo),

Sidensvans.

Foto Kjell Häggvik.

tornet Svartsjövikén 29.4 (Per Edenius), Skå - Svanhagen 26.5 (Bertil & Ulla Dolk), Enebyvägen 24.7 (Carl Magnus Strömbeck) och sista obs tornet Svartsjövikén 3.10 (Gigi Sahlstrand).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes* Totalt 4 observationer av nötkråka gjordes på Mälaren; 2 ex förbiflygande över Grustaget, Träkvista 15.4 (Bertil o Ulla Dolk) som kom in från sjön och fortsatte mot Älvnästakten, 1 ex lockläte, övriga läten Nyponvägen, 17.9 (Urpo Könnömäki), 2 ex födosökande Lindhaga 15.10 (Janne Björk) och noterad lockläte, övriga läten Eldgarnsö 30.12 (Torbjörn Rosén).

Råka *Corvus frugilegus*

Råka sågs med som mest 5 ex vid Svartsjövikén 23.3 (Torbjörn Rosén). I övrigt sågs råka vid Mastområdet, Menhammarsviken, Munsö kyrka, Svartsjö däme och runt Svartsjövikén.

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Största antalet sidensvansar blev 80 ex födosökande vid Träkvista 14.1 (Jan Wernerman, Urpo Könnömäki).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Skäggmesar har setts och hörts vid Svartsjövikén, Sötvattenslaboratoriet, Menhammarsviken, Väntholmensviken och Eldgarnsö.

Trädlärka *Lullula arborea*

Trädlärka flög förbi Thorslunda 24.3 (Glenn Cornland) och därefter gjordes de flesta observationer vid Grustaget i Älvnäs med upp till 4 ex. Trädlärka sågs även i Väsby hage och Eldgarnsö.

Backsvala *Riparia riparia*

Häckar vid Löten på Munsö med 100 ex som besökte bebott bo 25.5 (Bengt Legnell). Backsvalleprojektet som vår förening genomfört i samar-

bete med med Jehanders och Birdlife Sverige har inventerat backsvalekolonier i grus- och bergtakter i Stockholms län, bland annat Jehanders grutag vid Löten. Svalorna vid Löten hade bohål på flera ställen i tekten och där fanns ca 300 par 2018. Redovisning av detta projekt sker separat på sidan 8.

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Gransångare hörs mellan 9.4 vid Svartsjö dämma (Marianne Dannbeck, Janne Björk, Bo Thoor, Gigi Sahlstrand) och 13.10 i Klippans skog, Väntholmsviken (Gigi Sahlstrand).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Trastsångare noteras inte varje år på öarna. Första noteringen i år blev 1 ex med spel/sång vid den känsliga lokalen Ölsta tegeldamm 4.5 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand). Tisdagsklubben såg och hörde 1 ex trastsångare vid Svartsjövikens 15.5 (Kjell Häggvik, Urpo Könnömäki m.fl.).

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Kärrsångaren som är en av våra nattsångare hördes under perioden från 20.5, först på Eldgarnsö (Jan Wernerman, Rune Jonsson, Kjell Häggvik) till sista observationerna 8.6 som gjordes huvudsakligen på västra av Svartsjövikens (Jan Wernerman, Staffan Wolter, Hans Terelius m.fl.). Andra lokaler som bjöd på kärrsångare var Berga gård, Skarnholmen, Mastområdet, Kärson, Väst Karbytorp och Pumphus Älvnäs.

Härmsångare *Hippolais icterina*

Härmsångaren hörs på ett antal olika lokaler i Ekerö mellan 12.5 i Väsby hage (Urpo Könnömäki, Ari Määttä) och 19.8 i Norrskog Svartsjö (Jan Wernerman, Urpo Könnömäki).

Gräshoppångare *Locustella naevia*

Gräshoppångaren sjöng för oss mellan 16.5 vid Menhammarsviken (Carina Häger, Kjell Kroon) och 14.7 vid Svartsjö dämma (Jan Wernerman). Största antalet som kunde skiljas ut var 3 ex vid

Födosökande råka.

Foto Kjell Häggvik.

vägskälet Skarnholmen 3.6 (Christian Lagström). Övriga lokaler där gräshoppsångaren bjöd på sin intensiva sång var Bonadammen, Skansholmen, Sandviken och Skytteholms golfbana.

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

Hörs inte varje år men under 2018 fick flera skådare chansen. Vid Skarnholmen hördes sångaren från 2.6 till 8.6 (Kjell Häggvik m.fl.). Även vid Pumphuset i Älvnäs kunde sång höras 4.6 (Peter Gråd).

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla*

Den 10 maj gör Ossian Rydebjörk årets klipp genom att lokalisera brandkronad kungsfågel i Väsby hage. Arten både sågs och hördes. Endast vid ett tidigare tillfälle, under 2016, har brandkronad

kungsfågel hörts i kommunen, dock har arten inte setts tidigare. 2 ex 2K+ individer ses under de kommande veckorna till 3.6 av väldigt många lokala och besökande skådare. Vid några tillfällen ses bobygge, dock konstateras aldrig häckning. Se också separat artikel på sidan 1.

Stare *Sturnus vulgaris*

Observationer gjordes av stare under den kalla perioden; 1 ex födosökande vid Kyrkpölen 14.1 (Linus Brobacke, Mats Andersson), 2 ex förbiflygande vid Svartsjövik 17.2 (Jan Wernerman), 2 ex födosökande vid Fågeltornsparkeringen, Svartsjövik 18.2 (Göran Möllebo) samt 1 ex födosökande Sundby 12.12 (Glenn Cornland). Runt Svartsjövik samlades de största flockarna under året med det största antalet 350 ex födo-

Gräsiskor med en snösiska.

Foto Kjell Häggvik.

sökande vid Fågeltornsparkeringen, Svartsjöviken 13.8 (Bertil & Ulla Dolk).

Ringtrast *Turdus torquatus*

En hane rastade vid Lovö kyrkängar 16.4 (Per Lönnborg m.fl.), vilket gav många Ekeröskådare chansen att se en ganska ovanlig art för kommunen som inte ses varje år.

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Dubbeltrasten som är föreningens märkesart ses på ett flertal olika ställen under såväl årets kalla som varma period. Så skedde även under 2018. De största antal som räknades vid samma tillfälle blev 20 ex i Väsby hage Naturreservat 4.10 (Steve Dahlfors) och 20 ex födosökande på Eldgarnsö 17.10 (Jan Wernerman).

Blåhake *Luscinia svecica*

Antalet observationer under året var normalt och motsvarande tidigare år. Observationerna skedde dock endast efter sommaren från 16.8 vid Svartsjö dämme (Janne Björk, Roger Månsson) till 16.9 vid Mastområdet, Svartsjö dämme och runt Svartsjöviken. (Jan Wernerman, Bo Thoor).

Gulärta *Motacilla flava*

Häckningsobservationer: 4 ex bo, ägg/ungar vid Svartsjö Dämme 16.6 (Glenn Cornland) med matning av ungar. 30.6 ses 3 ex stationära 1K vid Svartsjö dämme (Bertil & Ulla Dolk). Underarten thunbergi noterades med 5 ex vid Kyrkölen 3.5 (Bertil & Ulla Dolk).

Forsärta *Motacilla cinerea*

En fågel födosökte längs strandlinjen vid Skärviks Båtbrygga 28.11 (S. Schröder). Arten är inte årsviss i kommunen.

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

3 observationer gjordes: 1 ex lockläte, övriga läten vid Klippans väg 23.8 (Gigi Sahlstrand), 1 ex rastande vid Eknäs Västeräng 5.9 (Janne Björk) och 1 ex Mastområdet, Lovö 12.9 (Fredrik Thernlund).

Bergfink *Fringilla montifringilla*

De större flockarna med över 10 ex noterades runt Svartsjöviken och vid Ekebyhovs slott. 40 ex, 12 ex och 14 ex födosökte vid Ekebyhovs slott vid respektive 3.2, 16.2 samt 25.2 (Ove Eriksson, Roger Månsson, Jens Johansen). 10 ex sträckte S över Fågeltornsparkeringen, Svartsjöviken 30.9 (Göran Möllebo) samt 40 ex sträckte S över Svartsjö dämme samma dag (Göran Möllebo).

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Högsta antalet av stenknäck var 15 ex som noterades på Nyponvägen och i Älby hage vid flera tillfällen i januari och februari (Urpo Könnömäki).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Ett fynd: 1 ex som lockade i några minuter från Fäladen/Södra färhagarna, Torslunda 13.5 (Glenn Cornland).

Grönfink *Chloris chloris*

Årets rekordresultat blev 117 ex födosökande vid Klippans väg, Väntholmsviken 20.9 (Gigi Sahlstrand). Samtliga såg friska ut. Enligt Artportalen visar att antalet fynd för 2018 var det högsta under 2000-talet, dock så var antalet individer lågt om än något högre än de senaste åren.

Vinterhämpling *Linaria flavirostris*

Tre fynd: 1 ex födosökande på fågelmatning i Ekerö Sommarstad 17.1 (Kjell Häggvik), 6 ex rastande i Lindhaga 10.3 (Janne Björk) och 2 ex rastande på plöjd åker vid fågeltornet vid Svartsjö dämme 12.4 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor).

Gråsiska *Acanthis flammea*

Gråsiska noterades i några fall med stora antal; 300 ex födosökande vid Igelviken 21.11 (Roger Månsson) samt 250 ex födosökande vid Sötvattenslaboratoriet 6.1 (Ulf Nilsson, Mats Andersson). De något mer ovanliga underarten brunsisiska, *Acanthis flammea cabaret* och snösiska *Acanthis flammea exilipes* observerades också; brunsisiska med 1 ex vid Granitvägen 20 16.12

(Patrik Engström), snösiska med 1 ex 2K+ födosökande vid Furuhem, Torslunda 8.1 (Glenn Cornland) samt 1 ex födosökande vid Törnbyviken 8.1 (Janne Björk).

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

8 fynd av större korsnäbb vid något olika tidpunkter under året: 1 ex rastande Lindhaga 24.3 (Janne Björk), 2 ex förbiflygande Thorslunda 25.3 (Glenn Cornland), 5 ex förbiflygande Klippans skog 30.4 (Gigi Sahlstrand, Bo Thoor, Kjell Häggvik), 2 ex lockläte, övriga läten i Ilända träsk 1.5 (Jan Wernerman), 1 ex lockläte, övriga läten Tofta-St Dalby, skogsväg 8.8 (Birgit Svensson, Hasse Andersson), 2 ex rastande Torslunda 21.10 (Glenn Cornland), 1 ex förbiflygande

Klippans skog 5.12 (Gigi Sahlstrand) och 2 ex lockläte, övriga läten vid Väntholmsviken 6.12 (Gigi Sahlstrand).

Steglits *Carduelis carduelis*

Stora antal av steglits sågs och störst var 100 ex vid Mastområdet på Lovön 17.8 (Per Lönnborg).

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

3 fynd: 1 ex förbiflygande över Torslundaåkrarna 22.11 (Glenn Cornland), 1 ex rastande Ris högsdammen, Prästnibble 10.4 (Bo Thoor, Gigi Sahlstrand) och 1 ex rastande vid Fågel tornsparkeringen, Svartsjöviken 15.3 (Bertil & Ulla Dolk, Janne Björk).

Snösparv.

Foto Kjell Häggvik.